

(z příspěvku Irena Žantovská – Kdo je autor)

Zamýšlíme-li se nad pojmem „autorství“, jako první nás napadne otázka: proč se vlastně tvůrce stává tvůrcem, autor autorem? Co ho pudí ke tvorbě, co ho nutí se autorsky vyjadřovat? Nejčastější představa je taková, že autor a tvůrce se prostě takto nezaměnitelně, autorsky vyjádřit potřebuje. Realizuje tím svůj vnitřní přetlak, který v reálu nabývá podoby konkrétního díla, více či méně hmotného. Není podstatné, jde-li o obraz, hudební skladbu, román nebo režijní interpretaci dramatu. Ve všech případech může jít o nutkavou potřebu tvůrce a autora se externalizovat, konkrétní materie je jen podloží, půdorysem - „umění pokládáme za specifický typ mezilidského dorozumívání“. A tato prvotní potřeba je ryze soukromým vlastnictvím daného tvůrce, jeho sebedefinicí. Všechny další atributy přicházejí až dodatečně: Jak, kde, s kým, za jakých podmínek, případně za kolik dílo je vytvořeno a předáno veřejnosti.

Obávám se, že zejména opět v posledních desetiletích – a díky digitální technologii tato tendence akceleruje – převažuje otázka „za kolik“ nad otázkou „proč“. Nechci naříkat nad domnělou komercializací kulturních a uměleckých statků, to by bylo na jinou diskusi. Faktem ovšem je, že často materiální stránka prezentace a distribuce díla, a teď nemluvím o jeho faktické umělecké hodnotě, platí to v celé škále, významně převažuje nad duchovní stránkou, tedy proč vlastně dílo spatřilo světlo světa, koho má emotivně zasáhnout, s jakým účinkem, jaké etické či estetické hodnoty to má v příjemci posílit či probudit, a proč vlastně tento tvůrce je tím jediným, kdo právě toto dílo posílá do světa, co nezaměnitelného mu vnuká.